

Изази три
пут у месецу
на 1½ табаку
Претплата се
шаље напред
уредништву.

Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА НИКОЛА ПОПОВИЋ.

САДРЖАЈ: Надгробна реч. — О фонду свештеничком. — Књижевност. — Примедба на питање о пензији.
Огласи. —

Надгробна реч

Драгомиру Маринковићу, богослову III год. који се удавио у Сави 1-г. Маја 1869 год
говорена једним од другова његових.

Б р а ћ о !

Туга ми срце обузима кад помислим, зашто сам пред
вас изашао; груди ми се стешњавају, памет ми се мути —
незнам шта да кажем: гледајући ову мртву слику која пред
нами лежи. —

Помислите: још се несмо савршено ни опоравили од
туге, која нас снађе и коју дубоко осетисмо, кад добисмо
жалостан глас, да је наш врли друг — Илија Благојевић,
који је због болести и промене ваздуха, отишао био кући својој
па преминуо на несрећу ожалостаних родитеља; још се,
велим, ни од те туге несмо опоравили, а већ нас снађе и
друга, која не је мања, но што је прва. — Синоћ баш пред
сами мрак изгуби богословија наша — једног од најбољих
својих ђака; а ми изгубисмо доброг и ваљаног друга
Драгомира Маринковића; изгубисмо га и њега више међу
нама жива нема.

Драгомир Маринковић — самртник овај што пред нама
лежи рођен је у селу Бргулама у окр. Ваљевском. Отац му је

За све српске
крајеве стаје
на годину
60 гр. или
6 фор. на по
године 30 гр.
3 фор. или
на три мес.
15 гр. или
1. фор. и 50
новчића.

WWW.MNLIP.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

свештеник. Из младости васпитавши сина у духу православне вере даде га на време, те сврши у селу основну школу. Потом га даде у Београдску гимназију; а кад ту сврши четири разреда — како отац имаде намеру да и сина свог посвети великој, а и тешкој служби свештеничкој; то послушни син, који већ располагаше својом срећом, покоравајући се отцу пређе у богословију, где са нама дође у познанство. Но бедни родитељ његов недочека да ужива плодове безбројних брига и трудова, које подне се око овог свог — јединчета!

По свим школама он се отлично учио и примерно владао, као што то сведоче и многи похвални „листови“ и „књиге,“ које је он за одликовање као похвалу добијао при свршетку сваког годишњег курса. Међу нама овде беше као што знате такође отличан ђак, али и веран друг и искрен пријатељ. — Труд, прилежаше, смерност, благодет у опхођењу са сваким, озбиљност у раду, постојанство у предузећу и друге врлине беху својства, којима је украшена његова млада и племенита душа. Правичност, искреност и невиност огледаше му се у свима делима. Он се не знађаше другом насменути и наругати; увреде радо прашташе: зато, никад ни с ким се не завади нити имаде и кога, који би га лично мрзио. И ако би се по неки пут и нашалио; и пак му безпосличење беше мрзко; и он рађаше неуморно и свесно; јер се нигда незанимаше с предметима, који му у круг радње не спадаху. Зато га професори уважаваху, а другови поштоваху. —

У свима племенитим предузећима, овај млади Србин беше међу првим, у сваком ваљаном раду он се одликоваше. Кад оно лане започе друштво богословско држати зборове и радити на предметима у своме кругу — он беше међ првим делатељима. Доцније, када се том друштву — братству у сјетству немарности к раду самртница упали, он опет не престајаше засебно радити. Тада сте га могли видети где преводи са руског

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

језика разне предмете и спрема их да братство — ако би усърело — њима подпомогне. А ако не би то било, он их спремаше за у „Пастир“ — тај једини у нашем књижевству лист духовног садржаја. Он делаше непрестано, и будућност много од њега изгледаше. На њега се могу однети оне Бранкове речи: Много тео много започео

Час умрли њега је помео.

Не мање он беше и добротворан. Јели требало купити прилоге за издржавање каквог бедног ђака, он беше међ првим приложницима; је л требало скупљати прилоге за какву општу ствар или друго што, опет иза оних не изаосташе: свуда он беше међ првима!

Но на превелику жалост, Драгомир, који тако добар у свима одношаима бијаше није више међ живима. — У 18 год. у цвету живота њему се у гаси живот, који беше јединац у оца, дика и понос, нада и утеха његова упрестарелим годинама. Смртна жаока отровом својим живот му прекрати; а грозна смрт црном својом завесом заклони бедном родитељу то једино сунце утехе. — И сада онај Драгомир, који се до јуче с нама у друштву веселио и разговарао — мртав, блед и непомичан лежи. Са његова чеда нестало је оне ведрине, која се до сад нигда не губљаше; нестало је у очима животног израза, у погледу љупкости и милоте, која изказиваше његову племениту душу; нестало на лицу пријатног смешења, изгубила се она ружична боја и ах! он непоказује ни најмањег знака живота.

О човече, ала си бедан! о животе људски ала си ништаван! о судбино наша ала си свиреп! Мало л ти је толиких жртава што их принесе своме свирепству, него мораде још и овде на овој невиној жртви дејство твога отровног једа пре времена показати! Колико си мајки у црно завила, колико очева уцвела, а колико ли браће и сестара ожалостила? Па зар мораде расплакати и самоћом обременог оца Драгомира?

*

О бедни родитељу Драгомира! Како ли ћеш поднети велику тугу, кад чујеш да ти нема јединца твог, да ти нема милог сина; да ли ћеш моћи преживети тренутак, кад ти црни вестник донесе глас о смрти чеда твог; да ли ти срце препући неће од туге за Драгомиром твоим?

Велика је туга твоја, али је подноси трпељиво; јер знај да је и ми — другови Драгомирови — с тобом заједно делимо. Подноси је и теши се као што је се тешио и праведни Ђов надом на милост божију.

А и ми браћо! умеримо своју тугу и јадиковање за незаборављеним другом нашим, јер знајмо да смрт неје ништа друго до само пресељење из овог живота временог у живот вечни: „Човек умре, да довијек живи.“ Света вера наша тиешу нас овим рјечима: да праведници ко вјски живјтх и да се они наслађавају благама, аже око невидѣ, уху неслиша и на срдце челоуѣка нехзидошл. Можда је сам Бог тако хтео да ову младу и невину душу тако рано позове к себи, те да је ослободи од ових земаљских беда и невоља и да је смести у вечна и рајска блаженства, где влада мир, љубав и спокојство.

Потражимо тужном срцу своме лека у вери тој, да ће невиност и доброта милог нам Драгомира уживати награду вечне среће, и молити Спаситеља да нас у крјепи својом благодеју како би лакше пренели овај тешки с њиме видљиви растанак.

Ти пак добри друже наш Драгомире, почивај мирно у тој вечној кући, којој те сада са сузим очима, на свагда с тобом праштајући се предајемо. Спомен о теби и твојим врлинама увек ће међ нама остати и свагда ће бити пропраћен молитвом, да ти Господ дарује вечна блага и да те насели у своје небесне обитељи, идѣже нѣсть ни болѣзнь ни печаль ни коздиханіе но жизнь безконечнаа.

О ФОНДУ СВЕШТЕНИЧКОМ.

(од М. Ђ. Радосављевића, свеш.)

У 7. броју „Пастира“ неки окр. г. Протојереј изјављује да се односно установе фонда свештеничког са приложима скоро ништа учинити не може, но да сами свештеници изађу с већим пожртвовањем. — Ја који се савршено у томе са поштованим г. Протом слажем, не могу пропустити, а да јавно не искажем, како је та иста жеља код свију свештеника с којима сам се год ја о тој ствари разговарао; сви желе да треба једном нарочита уредба да изађе, по којој би имао сваки свештеник повећу суму уложити као основ фонду, а и после месечно улагати од прилике као што чиновници улажу, а не да се довека изгледа на добровољне прилоге, будући да ни једноме паметном домаћину и родитељу не доликује, да осигурање своје фамилије од милостиње очекује.

Као што рекох, многи свештеници придружују се мњењу г. протиног што се тога тиче, да треба ми сами озбиљски да се о фонду својих сирочади постарамо; а не да изчекујемо једнако које од кога милостињу, но само што се тиче начина како да се жељени фонд установи, ни ја, ни остали свештеници у овоме крају нисмо мишљења г. протиног, а то због тога, што њиме предложени начин такође изгледа, тако рећи, неко кубурење, — а после, што из његовог предлога не види се, колико би који свештеник имао дати бира у новцу или у натури — будући се зна, да све парохије нису једнаке по броју порезких глава; после, коме би се тај бир — у натури — предавао и ко би га у новац учинио? Напоследку пак ни зато, што се из истог предлога не види ни то, колико би од прилике могла бити пензија од оног улога једногодишњег бира.

Многи свештеници који су читали мој допис о фонду свештеничком у 32. бр. „Световида“ од 1867. слушао сам да га у свему одобравају; а будући ни ја сам од оног

доба досада нисам у том смотрењу изменио своје мишљење, — с тога ћу овом приликом само повторити оно из мог дописа што се односи на установу фонда свештеничког и на начин како би имали свештеници у исти улагати, као: и како би се имале пензионирати њихове породице. А то чиним с том нарочито жељом, да би и друге побудио, да о овој тако важној ствари своје мњење јавно исажу.

Ово је из тог мог дописа:

„Како у Србији има 700. свештеника, то би пре свега требало да се исти упитају, на колико талира хоће који да улаже; па кад се изјасне на колико ће, онда да сваки мора као једно месечну плату на колико ће улагати, у једанпут положити. Н. пр. један ће да улаже на 300. талира (ако можда нема ни 150), он треба одмах да положи 600. гр. чар. а доцније сваког месеца $\frac{5}{100}$, дакле 30. гроша чар. месечно или 360. на целу годину. Има свештеника, који ће за љубав своих породица и на 4 — 500 талира улагати; али да узмемо једно на друго на по 300., то би се од 700. свештеника на један пут добило 7.500 \mathfrak{t} . или 420.000 гр. чр. а после сваког месеца по 375. \mathfrak{t} или 21.000 гр. чар. што чини годишње 4.420 дуката или 252.000 гр. чар. И још кад се узме у рачун да ће се ови новци почети одмах на интерес издавати, онда ће довољно бити да се после 5. година могу пензионирати породице умрлих свештеника.

А ево како би их требало пензионирати:

Који је свештеник улагао за пуних 5. година, па ум'ро његова породица да доби је $\frac{20}{100}$ као интерес од оне суме на коју је он улагао, или 5.-ту част од целе суме, који пак за пуних 10. година улаже па умре, његова породица добила би $\frac{40}{100}$ или дугују $\frac{1}{2}$ част од суме на коју је улагао; — и тако, ако је улог на 300. талира био, прве би добиле по 60. а друге породице по 120 талира годишње пензије. Који би пак свештеник улагао само једну, 2. или 3. године, пак умр'о, онда његова породица ако жели да има пра-

во на пензију, мора продужити улагање до пуних 5. година, или ако хоће да може и све у једанпут положити; ако пак неће или нема од куда да продужи улагање, то да јој се врати сав покојников улог. Тако исто који би улагао за 7. или 8. година, па умр'о, то да његова породица продужи улагање до пуних 10. година ако жели да ужива ⁴⁰/₁₀₀; неће ли, да јој се врати улог преко 5. година, и онда ће само ²⁰/₁₀₀ или 5-ту част од улога уживати. — Удовица да ужива пензију до преудаје, неће ли се удавати до смрти; мушка деца до 21-ве године а женска до удаје. — Све ово пак да се има применити и на саме свештенике, који или због старости, или иначе не буду у стању свештеничку дужност вршити с тим још додатком, да и као пензионери могу улагање продужити, да би с временом већу пензију добили. — А најпосле из овога фонда после 5. година, могла би се одличним свештеницима без призрења на године службе одређивати по каква мала платица покрај њихових парохииалних доходака; а циљ таквог одређивања плате била би та, да се свештеници на бољу ревност побуде.

Врло би добро, па и нужно било, да се законом остави на вољу свештеницима, па ко хоће да може уложити одмах у почетку за колико хоће година, да би своју породицу осигурао, јер се незна докле који може бити жив.

КЊИЖЕВНОСТ

Беседа св. Василија у спомен св. четрдесет мученицима
(спремјено за штампу су два прилога епископ Гаврило а издао Андрија Станковић.)

Хришћанска религија, као дар небесни дани људма од Бога ради њиховог вечног спасења и руковођења у животу, почела је се ширити и распрострањавати међу њима у врло тешким и незгодним околностима. С једне стране Јудеји, као избрани народ божји, коме је та религија поглавито и намењена, заражени глупим и бездушним формализмом и

превратним појмима о Месији и његовом позиву, не само да не примише божанствену науку Спаситељеву, већ поста-ше први и најжешћи гонитељи њени. С друге стране џази-чески свет покварен до крајности, који је тежио само к томе, да задовољи своју телесну природу, и коме је девиза била у животу „лови минућу наслађења и уживања.“ Без сваке сумње њима се није могла допасти хришћанска вера, која уздиже дух човечји од овога што је земно, времено, к вечном „првоисточнику свега суштаствујућег“ и они су је почели гонити; јер она није говела њиховој грешној и поквареној природи. Спаситељ наш Исус Христос божанственим оком своим предвидио је, каква ће жалосна судба постићи његову цркву у том поквареном и безбожном народу. Па зато је и говорио своим апостолима, тим бедним и простим галилејским рибарима, кад их је шиљао у свет да проповедају његову науку: „вас не исчекују величанствене палате, но подземне тамнице; ви не ћете бити у сјајности, слави, и одликовању; но у презрењу, унижењу и у ланцима оковани. Ви немате ни новаца ни власти, ни жезла ни мача као што имају „силни мјра сего“ но ви имате у себи духа божијег; који ће говорити за вас и из вас. Идите дакле и проповедајте еванђеље „к сјм ткари“ и небојте се никога — ја сам с вама.“ Апостоли пођоше по свету да проповедају божанствену науку христову, и увидеше, да се у тачности испуњавају предсказања Исуса Христа; јер их како Јудеји тако и џазичници почеше за проповед њихову гонити, апсити, тући, па напоследку већину од њих и поубијаше. Но семе божанствене науке христове, које су они бацили у свет и залили својом мученичком крвљу, силом и благодећу божијом уродило је добрим плодом. Гавише се пошљедоватељи те божанствене науке, ако не у великом броју, ал с тврдом и постојаном вером у оне истине, које им апостоли предадоше; тако да после никакве муке, никакве патње и казни немогоше их одвоити од „вазљубљеног Христа“ и његове

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

науке. Они радо подносише мученичку смрт за правду и истину Божију, и праведно историја говори, тај неумитни судија дела људских; а и света црква полагањем светих моштију под свети престол засведочава тим, да је она утврђена и подигнута на костима светих мученика и праведника. Да, снажна и чиста вера беше међу првим хришћанима, сила Божија покреташе те људе да гину и мру за правду и истину. Света црква наша увек је високо поштовала мученике своје, „светила црковна“ знаменити отци Јоан Златоуст и Василије велики и још многи други говорили су много похвалних беседа у спомен њихов. На српском језику, у колико нам је познато мало имамо тих похвалних беседа, које су свети отци говорили разним мученицима. Но благодарјећи трудољубивости епископа у оставци Гаврила пре неки дан ми добисмо на српском језику једну такву „беседу светог Василија“ успомен светих четрдесет мученика. У тој беседи велики светитељ живим бојама представља све ужасе казни и мучења, што су претрпели четрдесет мученика од римске јазическе власти, који се нехтедохе одрећи Христа и његове науке. Ми ћемо представити читаоцима „Пастира“ карактеристична места из те беседе, из којих ће моћи јасно сазнати какве су страшне муке поднели ови четрдесет војина христових за религиозна у беђења своја. На страни 9-тој говори се: Кад се мученици нису никако дали склонити на никаква обећања, ласкања, одличја и богаство, само да се одречу од Христа, онда горделиви и нечовечни власник разгњеви се:

„Обузет пламеном гњева стане се у глави домишљати, на какве би их муке осудио; а да не помру одма, а опет да им преседне. Најпосле досети се. Чуите само, шта је смислио. Време беше похладно, зимно доба, обноћ зима јача северним ветром увећана. Заповеди дакле да се скину с њих све хаљине до голог тела, па да се оставе преко ноћ на мразу нека се смрзну.“

„Ви који сте познали на себи шта је студен држим знаћете, како је бити морало страшно то мучење. Другом коме не бих се ни наканио да описујем те страхоте. Тело на зими најпре помодри, у колико се крв сгусне. За тим цело тело почне дрктати и тресе се, зуби звекећу, жиле се стегну и цео труп у кочи се и стегне. Тешко је описати ове болове пером — то се не да. Па онда настане севање у костима, и то кроз сами коштани мозак; али је особити бол у оним удовима, који су премрзли. Не прође много времена — и удови један поједан почну да опадају, и то најпре они крајни, а изгледају као опаљени; јер што је јошт заостало топлоте у телу, та бега с крајева унутра у тело; а смрзнуте удове оставља као мртве. Али тешко заосталом трупу, куда се крв слегла, јер ту су тек самртни болови, који престану, пошто тело остане мртво.“

„И тако они бише осуђени, да проведу целу ноћ под небом на зими, која беше толико јака, да се вода у језеру смрзла, а дуж језера беше насељена варош, где пострадаше ови свеци. За онда је то језеро изгледало као кавво равно поље и људи прелазеше преко њега као по тврдој земљи и реке у околини престаше тећи, у колико су се заледиле, и вода по себи мека, поста тврда као камен. Оштар ветар од севера умртно је све, што беше живо.“

„Кад мученици саслушаше пресуду тако грозну — судите каква је морала бити њихова неустрашљивост — сваки је с радошћу свукао са себе хаљине и сви скупа потекоше смрти у натеч, при онакој студени. И ту поопштраваше један другог, као да иду да деле благо. „Нескидамо ми своје хаљине са себе говорише они, него „одбацамо старога човека, који се распада у жељама преварљивим. (Еф. 4. 22.) Славимо те госпoде, што уз хаљине скидамо са себе и гріех. Змија нам даде хаљину, ал је Христос скиде с нас. Рај је изгубљен, нетреба нам одећа, нит нам може повратити раја. Шта ћемо вратити Господу у име накнаде

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

за сва добра (Псал. 115. 3.) И с Господа нашега скидоше хаљине. Па зар ће за нас тешко бити, да претрпимо што је претрпео наш владика? ако ћемо да кажемо истину сами смо скинули хаљину Господа. То учинише продрзљиви војници; они скидоше хаљине с њега и поделише их коцком. Да дакле заглади-мо кривицу, што оста на војницима. Љута зима — али је сладак рај; страшне су то муке помрети од зиме — али нас чека пријатно упокојење. Не ћемо дуго сносити студен — загрејаће нас недра Аврамова. За једну ноћ доби-ћемо векове у замену. Нека би ми само вазда појали с анђелима, а што ће нам ноге спалити, не је нас ни стало! нека отпадне рука, само да нам се допусти, да у вис подигнемо руке ка владици! шта их паде од наших друга у боју, из верности према цару, који ће иструнути! Па зар ми да не прегоримо свој живот, на име своје верности, спрам истинитог цара на небу? колико је зликоваца погу-бљено за злочинства, а ми да не умремо, за правду? Ни један од нас, браћо да се не је макнуо; недаймо плећи ђа-волу. Ми смо од меса и од крви, али нама неће бити жао, ако нестане и једнога и другога. Кад се већ једанпут мора мрети, а оно дајте да умремо тако, е би могли живети. „Нека би ти Господе допустио, да ова жртва наша преда те изађе.“ (Дан.) Нама ће досадити зима, као што ватра троши жртву, но нека би ова жртва била жива и теби у вољи; нека би овај принос наш био прекрасан и ако је нов по начину како се приноси; из њега ниче плод, што је произведен ладноћом а не огњем.“

„Овако је тешио један другог, овако је храбрио један другог, као да је ратно доба, тако стоје на стражи тако су проводили ноћ. Витешки сношише они, што их је снала-зило, радоваше се будућности, на коју су погледали, исмева-ше осветљивог заповедника. Молитва којом се Богу, моли-ше, беше ова: „Владико нас четрдесеторо изађосмо, да се боримо; нека би сви до једнога получили венац! нека се

не смањи овај број ни бар једним; он је частан: сам си му позајмио част, кад си се постио и када донесе закон на свет. Кроз четрдесет дана постио се и Илија да би видео Господа, и би достојан да га види.“ И ако се сви скупа овако молише, опет се нађе један од њих, који немогаше да издржи муке; него остави своје другаре и место заједничке борбе. Светима што заосташе, паде то врло на жао. Но поврх свега тога, недаде Господ да њихова молитва остане на прасно.“

„Онај коме би заповеђено да мотри на мученике, грејао се код ватре, што гораше близу зграде, намењене за хрвање. И он је бодро пазио на њих и готов био да прихвати оне, који би се предомислили. Јошт је ту у близо била и бања па и она бејаше на услузи онима, који би одпали од своје дружине. Избрано је тако место за борење, где је одма и готова згода за то, да се опрости мука. Зла намера противникова ишла је на то, да ослаби постојанство мученика, ал ови јошт већма заблисташе својом издржљивошћу; јер не може се рећи, да је онај издржљив, у кога нема ни онога, што је преко нужно; него онај, који воле бити без свега, и ако незна шта је нужда.“

„Докле се мученици држаше овако славно и док је стражар мотрио, шта ће да буде, угледа да нешто необично; спази као да некакe силе с неба силазе и као да богате дарове раздају међу мученике у име цара над царевима. И доиста те силе у делише свима од тих дарова, а само једнога оставише без награде. То је био знак, да тај један небеше достојан почасти с неба. А то беше онај што нехтеде да пострада с дружином, него пређе ка противницима. Заосталим праведницима би жао, што се нађе један одметник. Војник — па оставља своја места, први — из јата храбрих пада у роштво; Христова овца учелуштима зверја. Но да чујете за њ јошт нешто жалосније. Он нит стиже у вечни живот, нит се најиви на земљи. Тело његово

распало се кад је знако пола смрзнут у шао у топлу бању. Кад је мислио да спасе живот — изгубио га је; кад је погазио закон — измакла му се корист. Али да видите сад чуда. Онај војник на стражи, што је имао да пази да се изврши казна чим спази оног одпадника де се упутио у бању, тога часа заузме његово место и збацив са себе своје хаљине придружи се оним голема и у глас викне „ја сам хришћанин.“ Овим ненадним поступком зачудио је све што ту беше, па понунив собом број четрдесет, успокојио је оне, којима жао би за оним што одпаде. То се некако догодило, као што бива у боју. Чим падне који у предњем реду, одма други одзади запреми његово место. Тако је овди урадио стражар, кад је видео оно чудо с неба и познао истину, одма је пристао уз владикy и оног часа ушао у број мученика“

„Кад је било пред зору, јошт су по мало дисали мученици и онда их спале на ватри а пепо од њих с угљевљем, заједно и пепелом од изгорелих дрва, баце у реку, и тиме се потврди, да су ови блажени својим борењем имали утицаја на све твари. Као војници беше бојак на земљи, показаше се стрпљиви на ваздуху, гореше на ватри и најзад прими их вода. Они могу рећи за себе: Уђосмо у огањ и воду; али си нас извео на одмор.“ (Псал. 65. 12.)

Пошто је свети Василије у таким живим сликама представио све муке и патње њихове, он у завршетку своје „беседе“ потом обраћа се к својим слушаоцима, како се треба молити овим светим мученицима. Послушајмо како он саветује њи:

„Кад се узмолите овим мученицима, треба да су ваше молитве таке, да могу приличити онима, којима се молитe. Младеж нека се угледа на њих, као на своје вршњаке; очеви нека им се моле, е би деца њихова била онака, као што су били мученици. Матере пак нека знају и памте, шта се прича за добру матер. Јер кад је мати једнога од

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ових блажених видила, да су сви остали издахнули, а њезин син као снажан и издржљив јошт дише, и кад су понели оне већ преминуле, да их спале, а овога једнога оставили, у нади да ће се предомислити па изневерити Христа — онда га дохвати матери својим рукама и положи у кола, е би и њега одвезли с другарима до места где ће их сагорети. То је права матери мученика. Не је ронила сузе, као малодушна; не је говорила у ветар којешта; него је испратила сина овим речма: Иди сине са својом дружином, са својим вршњацима; то је добар пут, којим полазиш; нетреба да изостанеш и за овако часног друштва; изађи с њима заједно пред владикау.“

„Свети мученици! Свештена дружино! Непобедљиви борци, ви што чувате пород људски, ви што дајете савета забринутима, ви што помажете усрдно кроз молитву дозвани; та ви сте сами силни посредници, видела васиљенска, цветови и украси цркве. Вас не је сакрила земља, него вас је примило небо; вама се отворише врата од раја. Ви сте учинили тако што би личило тек анђeosким силама, старим патријарсима пророцима и праведницима. Ви прегоресте живот у пролећу своје младости. Ви прежалисте и родитеље и децу, јер за вас би претежније, да угодите Господу. У годинама кад се човеку највећма допада да живи ви у ништа цените овај живот, који и онако, не је трајашан, само да вам се не измакне прилика, да прославите Господа, па нека би било и самим удовима свога тела, а кроз то превукосте на се очи не само анђeosке и људске, него и целог света. (1. Кор. 11, 9.) Ви подигосте оне, који се поводише, ви удвоисте вољу за благочастивост у онима, који су на добром путу. Сви ви скупа подигосте споменик нашој вери и добисте венац оправдања у Исусу Христу Господу нашем, коме буди хвала и чија власт, нека се држи кроза све векове.“

После ових троњавајућих речи казаних у част и похвалу

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

светим мученицима, какве ли мисли, каква ли осећања морају обузимати душу и срце сваког хришћанина? Они на чим су костима у тврђени престоли божији на којима се данас врши божија летурђија, који оставише и отца и мајку, браћу и децу своју, који презреше све што је земаљско; и богатство и сајност, и славу и одличија, само да у годе правди и истини божијој, заиста ти мученици својих религиозних убеђења заслужују високо поштовање од сваког човека хришћанина. И нека је блажен и вечити спомен њихов међу нама, нека се света имена њихова прослављају у народу хришћанском, нека њихова вера чиста и снажна, њихова одважност, њихова јединодушност послуже и нама православним хришћанима као узор какви треба да будемо према вери нашој, коју исповедамо, за коју су наши дедови и прадедови радо подносили мученичку смрт кад их је варварска сила притисла. У нашој духовној књижевности ретко се појављују књиге с подобном садржином, сретством којих би се могло поделити ни слабе и маловерне душе, те да им се да наравственог постојанства и јачине у вери. Па зато кажемо, да је ова „беседа“ светог Василија добро дошла за нашу публику нарочито за српско свештенство, из које оно може поцрпети лепе душевне ране, како за себе, тако и за своју паству.

Да кажемо јошт неколико речи о оном једном прилогу, који је у вршћен у овој књиги заједно са Василијем великим, па да завршимо доста подугачка наша „писанија.“ Искрено исповедамо, да је онај чланак Шиллера и његове мисли на прво друштво човечанско, које као да казује по Мојсеју, на нас је врло непријатан утисак произвео. Ми смо с негодовањем питали се: та за Бога, зашто да се увршћавају покрај оваквих поучних мисли светог Василија, које су проникнуте духом вере и цркве, у којима веје дух чисто црквени јошт и мисли, појета, философа протестанског које се ни најмање не слажу и стоје у противоборству са, правим казивањем Мојсеја и цркве наше. Шиллер као појета

и философ гледа на развиће првог друштва човечанског, савсим с другог гледишта, а не као што црква гледа. По његовом мишљењу и у опште по мишљењу већине учених протестаната, Бог је створио човека и дао му неку честицу разумне силе, но та сила није била ни најмање развијена, савршена, и могла је се тек будити, развијати и у савршавајући под утицајима спољне природе тако, да човек у прво време био је чисто као нека животиња, невин — руководио се само једним животињским истинетима — нагоном, без сваког саучешћа и руководства од стране Бога и његовог промисла. Доцније кад је се та потенцијално — разумна сила оснажила у човеку, и он био на толико јак, да је се могао руководити разумом а оставити нагон, онда се тек човек поставио у стање наравствене слободе. „Ако дакле узмемо као што говори Шиллер, па онај глас божији што брањаше у рају дрво познавања, пренесемо на глас нагона: онда она позната непослушност према божијој заповести, неће бити ништа друго, до то, да је човек напустио свој нагон, а кроз то изишао први пут на среду са својом самосталношћу. На овај одважан корак навео га је његов разум, а то је био почетак за његов наравствени живот. Истина да је човек унео у свет наравствено зло кроз то, што је напустио свој нагон али је то требало да буде како би се нашло у свету и наравствено добро. С тога је овај догађај у историји рода човечанског пресретан и у право највећи. Од тада се тек броје дани човечанске слободе, и тада је положен први и најдубљи темељни камен за његову наравственост.“ Видите ли љубазни читаоче, куда ли се нишани са овим назорима? Видите ли да се у тим вешто завијеним философским софизмама тај мисао, која се ни најмање не слаже са казивањем Мојсеја и гледиштем наше цркве, мисли, која смера на то, да се обори најглавнији догмат о падењу човека у смислу оном, у каквом признаје и исповеда наша црква, а и као што богодухновени Мојсеј

Сљедује додаток.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

прича. По казивању Мојсејевом човек је изишао из руку творца савршеним, имао је душу чисту, разум светли, вољу слободну, и до тог времена док је послушан био према божијим заповестима, наодио је се у непосредном саобраћају с Богом; дух његов био је способан к постизавању и схваћању самих високих и узвишених предмета и у целом суштаству његовом владала је потпуна хармонија. Но дух злобе—сатана наведе први пар људи да преступе божију заповест, и тим преступом своим они уведоше и физично и наравствено зло у природи човечијој. Од тог момента човек је пореметио своју и физичну и наравствену природу, и у место хармоније наступила је дисхармонија у целом суштаству његовом. То су дани несрећни за човека, дани одпадења од Бога, помрачења разума, ослабљења воље, и уопште разстројства целе човечије природе. Сад ако ми упоредимо гледиште Мојсеја и цркве наше о падењу првог човека са гледиштем филозофа Шиллера, без сваке сумње сваки ће моћи увидети да она стоје у великој супротности међу собом. И ако ми станемо на тачку гледишта Шилеровог о падењу првих људи, то доћи ћемо к врло неповољним резултатима по гледиште наше вере и цркве; па онда питамо ми: „кад полза братије мојој“ за веру нашу од тог превода Шилеровог? Зар они који су по високом чину свом позвани, да сазивавају и утврђују чланове цркве христове у оним истинама које им она проповеда, зар они своим књижевним радом да иду на разорење и противоборство са тим истинама? Зар се није могло наћи по томе предмету какво дело од црквених православних писаца, како старог тако и новијег доба, па да се преведе ради ширег објашњења и утврђења верних, у оним истинама, које им црква предаје; него морао је се баш превести Шилер, појета — филозоф и шта више протестанат!

Ми се чудимо и не можемо да поњемо, како је православни епископ Гаврило такав погрешан избор учинио те

да преводи Шиллера, као писца, који по своим назорима на предмете вероисповедне стои у врло приметној противоположности са вероисповешћу и гледиштем наше православне цркве. Преводити Шилера, као значајног писца у књижевности светској доликовало би више каквом дилетанту светском; а не духовној озбиљној личности, која досадашњим књижевним радом своим, ако и не бог зна како сјајно, ал у сваком случају доста солидно место у књижевности духовној заузима.

Н. Петровић.

П р и м е д б а

На питање о пензији за свештенство.

(Наставак.)

Говорећи пак о годишњем увећању капитала, ми имамо увиду његов пето-проценти интерес. Но ако друштво нађе за добро, може у таком случају помоћи капитал и на 6 % и ту неће бити ни најмањег ризиковања од његове стране. Код свештених лица, често се догађа, да ради подмирења својих потреба, узајмљују новце од страних људи са врло великим интересом. Такви случаи бивају готово свагда, кад ново-ступајућа свештена лица купују куће од пређе бивших свешто-црквено-служитеља, долазећи на њихова места. Најобичнија историја у бићу свештенства је сте та, да онај који ступа на место свештеника, ђакона, или нижег клира, нема достаточних, а често и никаквих средстава да наследи кућу свога предходника, а овамо је обвезан, да је свакојако купити мора, — и често се догађа, да се у таком случају мора дуго мучити, да измами од некога новаца у зајам, макар то било и са тешким условима. У таквим, и другим подобним случајима, друштво ће моћи имајући у виду сопствене користи, указивати добру помоћ духовним лицама ако се сагласи да буде њиов по-

веритељ; а да би се и оно осигурало у томе као залога осигурања може бити кућа дужникова.

Може се и то предпоставити. да ће се и она лица из парохииалног свештенства, која буду избрана да располажу и управљају, делима друштвеним, сагласити да раде без-платно. Но онима, који би имали потребу да непрестано седе у друштву, и да воде његов рачун, нужно ће бити да се даје нека годишња плата с којом би се могло прилично издржавати. Осим тога биће јошт и неких канцеларских расхода, као н. пр: на огрев, свеће, и намештај собни за друштвену канцеларију. Ми би желели, да се трошкови ових расхода не натоваре на главни пензионарни фонд. Ми смо у пређашњем нашем чланку казали, да се за ову ствар може узимати од сваког свештеног лица по 1 рубља. Ако се пак тако и узакони сабирање, опет рађа се ту питање: да ли ће оно моћи подпуно подмирити речене расходе? Треба дакле показати неке друге изворе за ту ствар, и у опште за увећање средстава овог друштва.

1. Може се у једанпут узети од сваког ново-рукоположеног у московски клир, по *један проценат од прихода*, које му доноси намењена парохииа: а за овај унос може бити и подељен на рок времена, јер се и онако код скоропосвећеног појављује особито много потреба.

2. Такође у једно време може се узимати нека известна плата од оних лица из моск. свештенства, која су се удостоила неке награде од власти: а плата не треба да буде једнака за све награде, него нека буде у толико већа, уколико је и награда већа (н. пр. за набедреник нека плати 2 руб. за капу одличииа 4 р. за камилавку 8 руб. и т. д.)

3. Будући да свештеници — магистри и кандидати сваке године добијају особите награде, које одговарају њиховом академском степену, то њима неће ништа бити тешко, да сваке године улажу у касу друштвену по *један проценат од прихода које отуда добијају*.

Но може неко рећи да ће за свештенство тешко бити унашати сва та скупљања у касу друштвену, да се оно и без тога врло мучи за живот свој; и као да је нешто за чудо што се ради осигурања свештенства, захтева баш од њега самог да се оно жртвује и побрине за себе. На ово ми можемо одговорити ево шта. У свима редовима државне службе, од кога се другог узимају капитали за пензију, ако не од оних лица за која се пензије назначују? Тим се начином састављају све друштвене касе. Тако се се у свима државама заводе касе у друштвима, помоћу узајамног спомагања међу радницима т. ј. помоћу годишњих улагања у одређеној суми, од тих истих радника, не гледајући на њихову сиротињу. Интересно би било знати,

наравно да би боље било натоварити ово бремене на туђа леђа, но на чија ће? Ако га ми ради сопствене користи наше нећемо понети, то онда колико ће оно бити тешко страним људма? Време је да престанемо очекивати сваку готову срећу са стране, време је да се и сами побринемо за себе; не жалећи трошак, који ће се употребити за сопствене наше потребе. Ми треба да благодаримо правителству за то, што нас је оно ослободило од многих дужности и приреза који се од других сталежа изискују. Кад смо дакле олакшани са те стране, то не треба да се одричемо од неких пожртвовања, која имају ту цел, да осигурају за у будуће и нас саме, па и наше породице.

Но да одвише нису велика и теретна за свештенство, та пожртвовања, која ми предлажемо? Ми говоримо сопствено о москов. свештенству. О њему се не може рећи, да је оно врло сиротно, у опште говорећи, оно прилично живи. Па зато, кад се предлаже, да оно уноси у пензиону касу по $\frac{1}{2}$ процент од својих прихода, ми никако не можемо мислити, да то значи обтеретити га онаким бременом, које

оно никако понести неможе. У „православ. обозрењу“ (авг. 1862. г.) био је наштампан један чланак о Витембершском свештенству, из кога ћемо ми извадити неколико полезних поука, које ће нам у овом случају од користи бити. Витембершко свештенство, ако није сиротније за цело није ни богатије од московског свештенства, кад се погледа на средства, која су им за живот дата. Па опет зато Вит. свештенству није тешко, да даје ево какве у носе у корист касе за своје удовице и сирочад: 1) Сваки ново-ступајући свештеник даје у једанпут у виду одређеног ђумрука, 10 проц: од свог годишњег прихода, које му даје одређено место; прелазећи тек на бољу нурију, он плаћа такође 10 % од оне суме, која саставља сувишак спрам пређашњих његових прихода. 2) Такође у једно време живи свештеник дужан је дати у ту касу четврту част својих годишњих прихода (н. пр. 400-100 рубљи, 800 — 200.) а четврту част опет је дужан платити и онда, кад прелази на богатију парохију и то од оне суме, саставља сувишак спрам његове плате на пређашњем месту. 3) Осим ових једновремених улагања сви свештеници плаћају сваке године у *касу сиротиње* по 2 проц: од својих прихода. — Овај пример треба да нас много поучи, и ми не треба да га губимо из вида, кад је поведена реч о пожртвовањима од свештенства, која иду на то, да се подмире његове сопствене потребе. А наша изискивања у осталом као што сваки види, далеко су умеренија и мања. Свако свештено лице, да би могло улагати у пензионарну касу, колико је могуће да му лакше буде, може сваке недеље давати понеку част од својих општих прихода (кад 20 кр. кад 50 — и више, гледећи колико: прихода,) да би се тим начином у течају године саставила једна сума, која би могла на мирити, ако не баш цео унос, а оно бар повећу част његову.

При том не треба пропуштати из вида, да помоћу свако годишњег уноса средње суме у касу друштвену, сваки

члан његов добија све веће користи. На пр. од 1000 руб. прихода, плаћајући годишње по $\frac{1}{2}\%$, свештеник ће у течају 25 година службе своје, у нети у пензионарни фонд свега 375 руб. па зато што је толико улагао, у случају ако оставља парохију, он ће добијати од друштва сваке године по 300 руб.: — нижи клир (причетник) те исте парохије, за рок од 25 год. даће друштву око 94 руб. но за то, ако он због неких узрока остави своје место, друштво ће му сваке године давати по 80 руб. А после смрти пензионера, њихова породица осигурана ће бити од друштва тиме, што ће јој оно давати такође сваке године прилично средство за живот.

Но осим ових користи, далеко више од њих има велику цену морални значај овог завода. Не треба ништа ни говорити да ово високо и прекрасно діело за свештенство — побринути се општим силама за своју браћу, која се свакојачко пате за своје бедне удовице и сирочад. Овде има јошт и друга страна. Може бити ја нећу ни дочекати да се користим пензиом. Но кад постоји пензионарни фонд за свештенство, то је већ сигурно да ће ми друштво у случају ако ја оставим службу по пролазку 25 год. дати средства за живот, а после моје смрти моја породица неће остати сасвим без парчета леба; ова иста увереност јесте за мене, већ нешто морално које ме успокојава и весели. Ова увереност много узвишава свештенство у сопственим његовим погледима, и у мњењу друштвеном, васпита ће и продужавати у њему дух моралне слободе, а без сумње неће остати без доброг уплива на сва разностручна одношења његова према парохијанима. Све је ово нарочито и потоме могуће; јер пензија није просто добротворна помоћ или милостиња, него је права награда, која је по закону заслужена. Залуд би неки хтели сјединити ово друштво, које ми предлажемо са попечитељством о „Презрљиви бѣдних“ духовног звања. Не говоре-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ћи сад о томе, како попечитељство обухвата собом свештенство целе моск. Епархије, а предлагања друштва у виду духовника само из једне Москве; неговорећи о неким другим спољним цртама, које одликују попечитељство од друштва; опет зато у самим суштаственим основима обоих завода, постоји велика разлика међу њима. Ова је разлика онака иста, каква је међу могућношћу живити од милостиње, и живити од заслужене пензије, која се с правом добија. Пред попечитељством сиротно Лице духов: звања не јавља се другачије него у виду просијака, кога просбу могу и не испунити или ако и испуне, а то тек од части. Лице ово незна, у каквој ће му се размери дати помоћ; једино зна само то, да ће ова помоћ у сваком случају бити за њега оскудна. Напротив пак у друштву, које ми мислимо завести свештено-црквено-служитељ, који је у служби својој провео одређени број година, долази с положним правом да прими одређену суму, у доста значајној размери, која му је, још зараније позната била. Тамо (у попеч;) у положају духовног лица има нешто оскорбљавајуће и понижавајуће, а овде нема тога може бити ништа налик на ово; пензија не унижава, него још морално узвиша пензионара као очевидан доказ његове заслуге пред друштвом. По сили ових саображења, друштво, за које ми план склапамо, треба да је сасвим независно од попечитељства.

Но друштво моћи ће постојати и успешно свој рад извршавати само у таком случају, 1) кад му буде дато право да по свом увиђању и указима искуства мења правила свог устава — с потврђењем власти. 2) Кад законом буде признато, да капитал друштвени несме нико дирати и да се ни на какву употребу не може дати, док се не сагласи на то само друштво. 3) Кад друштву дозвољено буде да проналази и добија за сопственост своју жртвована покретна имања. 4) Кад буде узаконено, да се дугови друштвени наплаћују од имања дужниковог пређе подми-

ривања свију других кредитора његових (разуме се с из-
кључењем касе прав.)

На завршетку ми ћемо ставити неколико питања, која
ако дело о пензији за свештенство постане предметом
општег претресања, треба да буду решена онако по ве-
ћини гласова.

1. Пређе је код нас предлагано да се даје подпуна пе-
нзија оним лицама, која су услужби провела 23 год. Но сад
се можемо запитати: Да ли не треба или треба увећати рок
на заслугу права за пуну пензију на 30 год. а на $\frac{1}{2}$ — 20?
Ради олакшице и сигурности друштвеног рада, разуме се
да је боље — увећати. 2). Од ког имено времена треба бро-
јати године службе да се добије пензија? У плану опре-
дељава се 10 год. рачунајући од првог уноса новаца у касу
друштвену ради увећања капитала, и за тим друштво за-
почиње своје послове. Овим се већ самим предлаже, да по
плану, који свештено-служитељ буде у служби 25 или 35
год. по пролазу овог десето-годишњег рока, који је назна-
чен за увећање капитала, тај ће имати право на пензију.

(Наставиће се.)

Н а з н а њ е.

Парастос блаженопочившем Књазу Српском Михаилу Обрено-
вићу III. држаће се 21. тек. месеца по свршетку божанствене ли-
тургије по свима отачаственим црквама и манастирима: а 29. исто-
г месеца око 6 сати по подне држаће се спомен и у Кошутњаку
топчидерском на месту, гди је незаборављеног спомена Књаз Михаил
погинуо.

КОРЕШПОДЕНЦИЈА.

Г. Димитрију Дувђеровићу. Нвие до нас кривица што вам
„Пастир“ неуредно долази. Одавде се шаље редовно. — За прото-
коле умрлих обратите се конзисторији.

Уредник.